

Политическа нестабилност и икономически растеж

Професор, д-р Даниела Бобева

Въпросите

Как се отразиха трите кризи
върху българската икономика

Ще бъде ли 2025 годината на
рефракция - „пречупването“

Ще се ускори ли растежа през
2025-2027?

Българската икономика по време на Ковид-19 2020

Икономически растеж: -4.0/-5.7 EU

Инфлация: 0% (-15.9% gas, -12.9% petrol)

Бюджетен дефицит към БВП: 3.8%

Държавен дълг към БВП: 24.5%(+4,5 to 2019)

Безработица: 6.7% (+0.8% to 2019)

2021

Шоково възстановяване

- Най-високия икономически растеж за последните 20 години/4 правителства
- Реална конвергенция 57% от средното за ЕС БВП на човек
- Ценова стабилност
- Висок бюджетен дефицит заради инерция в мерките
- Растящ публичен дълг; растеж на заплатите и пенсиите

Икономически растеж: 7.6%/5.4 EU

Инфлация ХИПЦ: 2.8%/ 2.9%EU

Бюджетен дефицит към БВП: 3.9%(по-голям от 2020). Неуспех да се промени фискалната политика

Държавен дълг към БВП: 23.9%(втори най-нисък в ЕС)

Безработица: 4.8%

Икономиката през 2022

- ❑ Забавяне на икономиката, но растеж без ЕС фондове и без публични инвестиции
- ❑ 2022: годината на инфлацията
- ❑ Фискалният дефицит в Маастрихт критериите
- ❑ Силно дебалансиран пазар на труда
- ❑ Липса на реформи

Икономически растеж : 3.4%/3.5% EU

Инфлация ХИПЦ: 13.0%/ 9.2% EU

Фискален дефицит към БВП: 2.9%

Държавен дълг към БВП: 22.9%(84% EU)

Безработица: 5.4%

2023

Ефектите от войната

- Свиване на външното търсене
- Скок в реалната конвергенция 64% от средното за ЕС БВП на човек (67% Гърция)
- Инфлация недостатъчно ниска заради фискалната политика
- Висок бюджетен дефицит заради фискалната политика
- Растящ публичен дълг; растеж на заплатите и пенсиите

Икономически растеж: 1.8%/5.4 EU

Инфлация ХИПЦ: 2.8%/ 2.9%EU

Бюджетен дефицит към БВП: 3.9%(по-голям от 2020).

Държавен дълг към БВП: 23.9%(втори най-нисък в ЕС)

Безработица: 4.8%

2024

Ефектите от войната

- Свиване на външното търсене
- Скок в реалната конвергенция 64% от средното за ЕС БВП на човек (67% Гърция)
- Ценова стабилност
- Висок бюджетен дефицит заради инерция в мерките
- Растящ публичен дълг; растеж на заплатите и пенсиите

Икономически растеж: Q 1 Q2 2.1% 0.5% към Q1 /ЕЪQ1 0.3%, Q2 0.3%

Инфлация ХИПЦ: 2.8%/ 2.9%EU

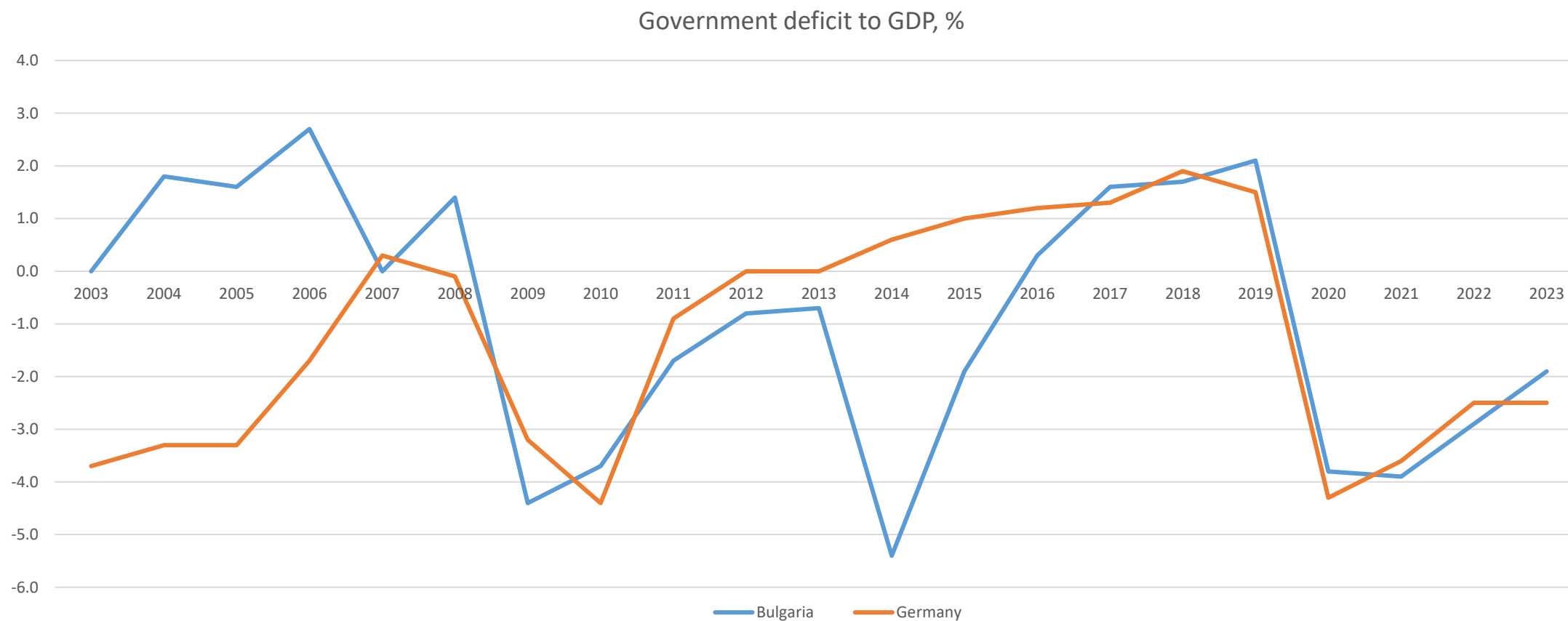
Бюджетен дефицит към БВП: 3.9%(по-голям от 2020). Неуспех да се промени фискалната политика

Държавен дълг към БВП: 23.9%(втори най-нисък в ЕС)

Безработица: 4.8%

Бюджетен дефицит

17 от 20 години в рамките на 3%, 6 години излишък, „3те процента“?

Икономическият растеж 2024: слаб, уязвим, „грозен“

Базов сценарий ?

- Забавяне на българската икономика: по-висок от ЕС, но по-нисък от очакваното в бюджета
- Растеж движен от потреблението
- Инвестициите големият проблем на икономиката

Възможен ли е по-лош сценарий?

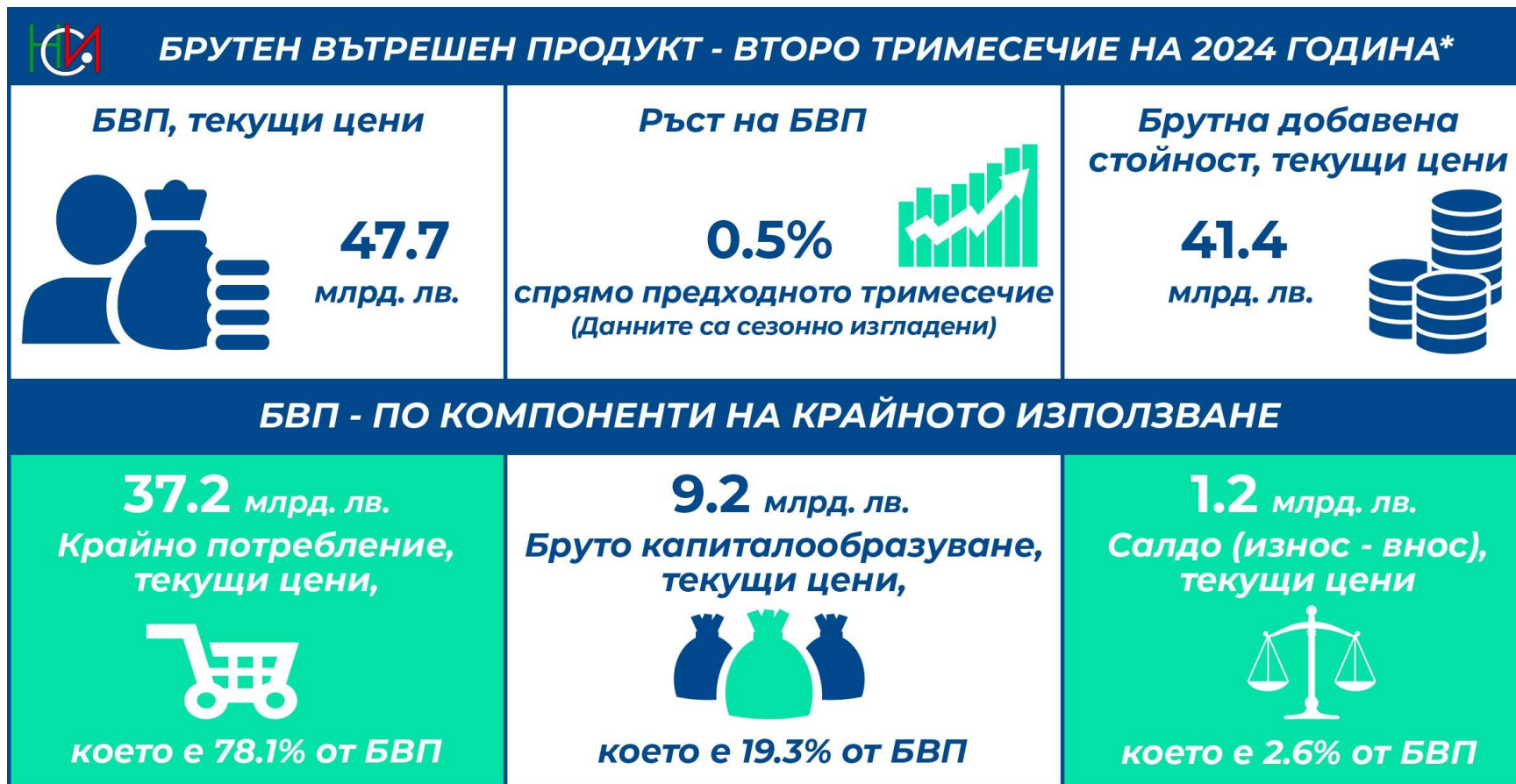
- При по-лоша външна среда: Германия и още 3 страни в рецесия;
- При нарастване лихвените нива; турбуленции на международните пазари; енергийна несигурност; Спад на износа на ел. енергия.
- При по-лоша вътрешна среда: дисбаланси на вътрешните пазари, разширяване на сивия сектор, фискална безотговорност, промени в данъчния режим, нарастване на административната тежест, прекомерно охлаждане на кредитната активност и публичните разходи

Уроците (не)научени

- Икономиката продължи да показва устойчивост при трудна външна и вътрешна среда
- Растежът се откъсна от публичните инвестиции и парите от ЕС
- Стабилна финансова система

- Фискалната политика – източник на неустойчив растеж и уязвимост
- Липса на структурни реформи
- Директна трансмисия на политическата несигурност върху публичните финанси
- Дебалансиран пазар на труда
- Доходите изпреварват производителността

Какво движи икономическия растеж?

*Предварителни оценки

От къде ще дойде растежът?

1. Вътрешно търсене?
2. Износ?
3. Инвестиции – местни и/или чуждестранни?
4. Защо НПВУ няма да произведе БВП?

Стимулиране на вътрешното търсене: Доходите

„За Бога, братя НEEEEEEEEEE раздавайте“

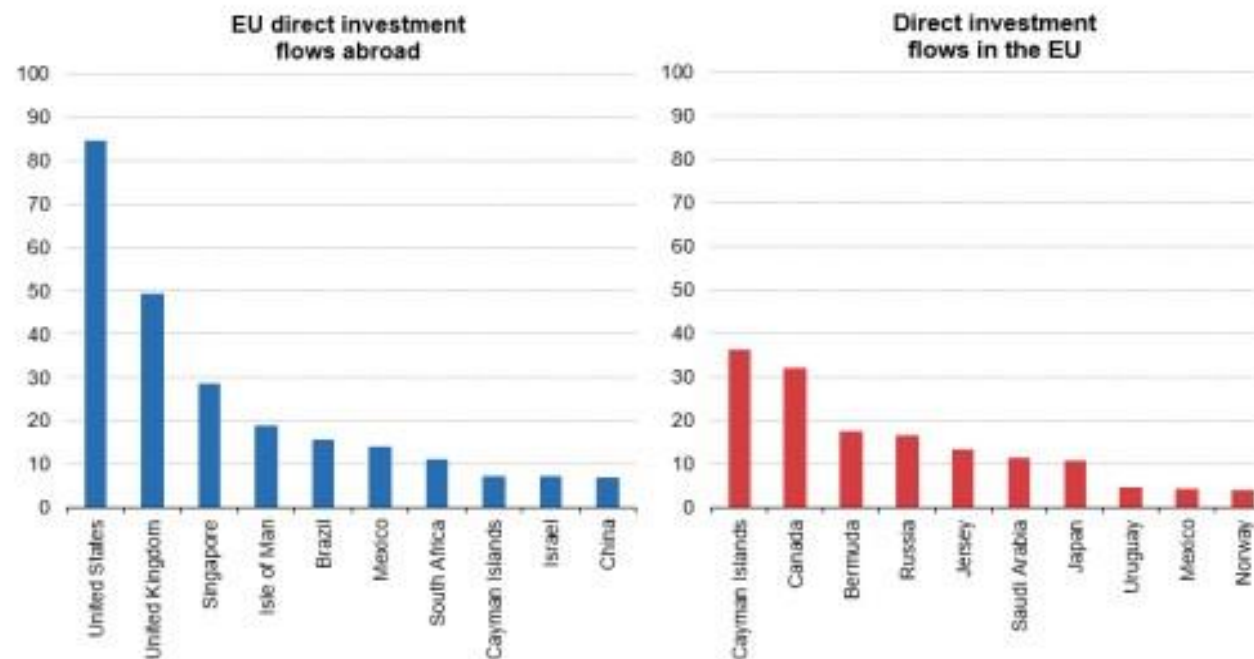
„Не надуйте балона“

Проблемите са общи
с ПЧИ

Офшорни зони

ЕС място за живеене
а не за икономика

Top 10 partners for flows of extra-EU foreign direct investment, EU, 2021
(€ billion)

Note: the sum of FDI flows to or from the top 10 partners may be greater than the total value of extra-EU flows due to divestment being greater than investment for some partners that are not shown.

Source: Eurostat (online data code: bop_fdi6_geo)

Преки чуждестранни инвестиции в САЩ

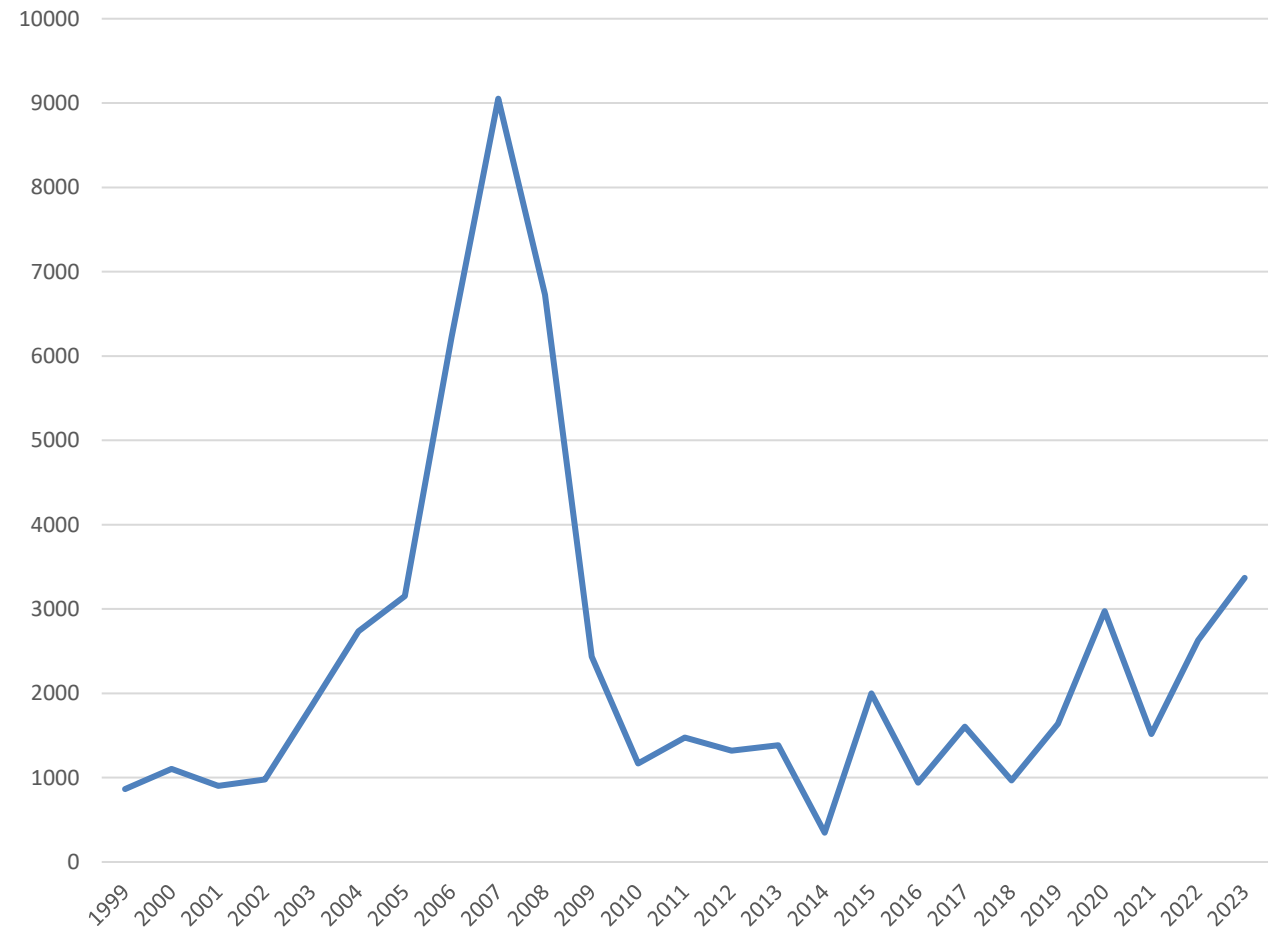
Без коментар ...

ПЧИ

Ефектите от членството в ЕС – в началото

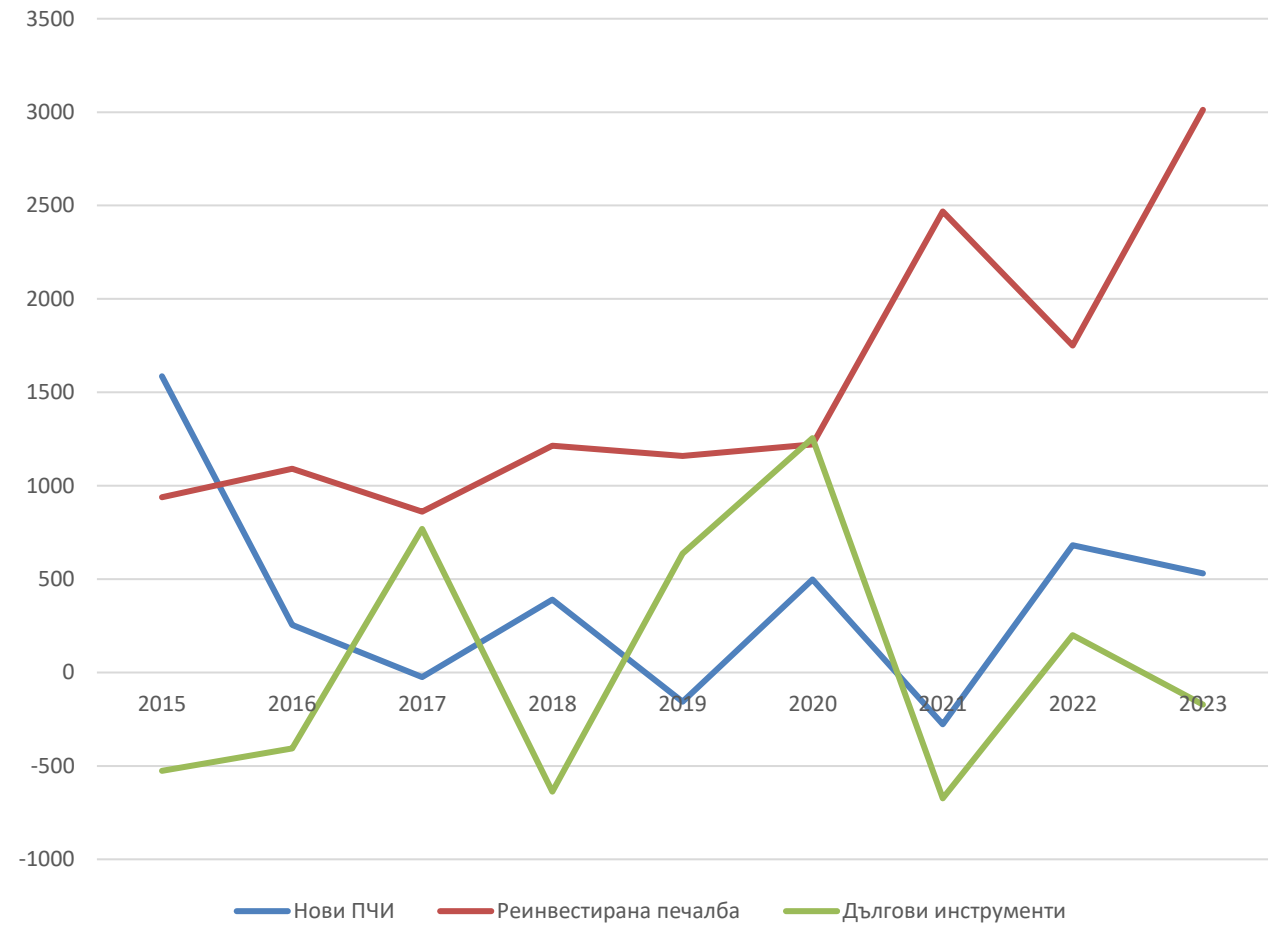
Фиг. 4: ПЧИ, входящ поток, млн. евро

ПЧИ по видове

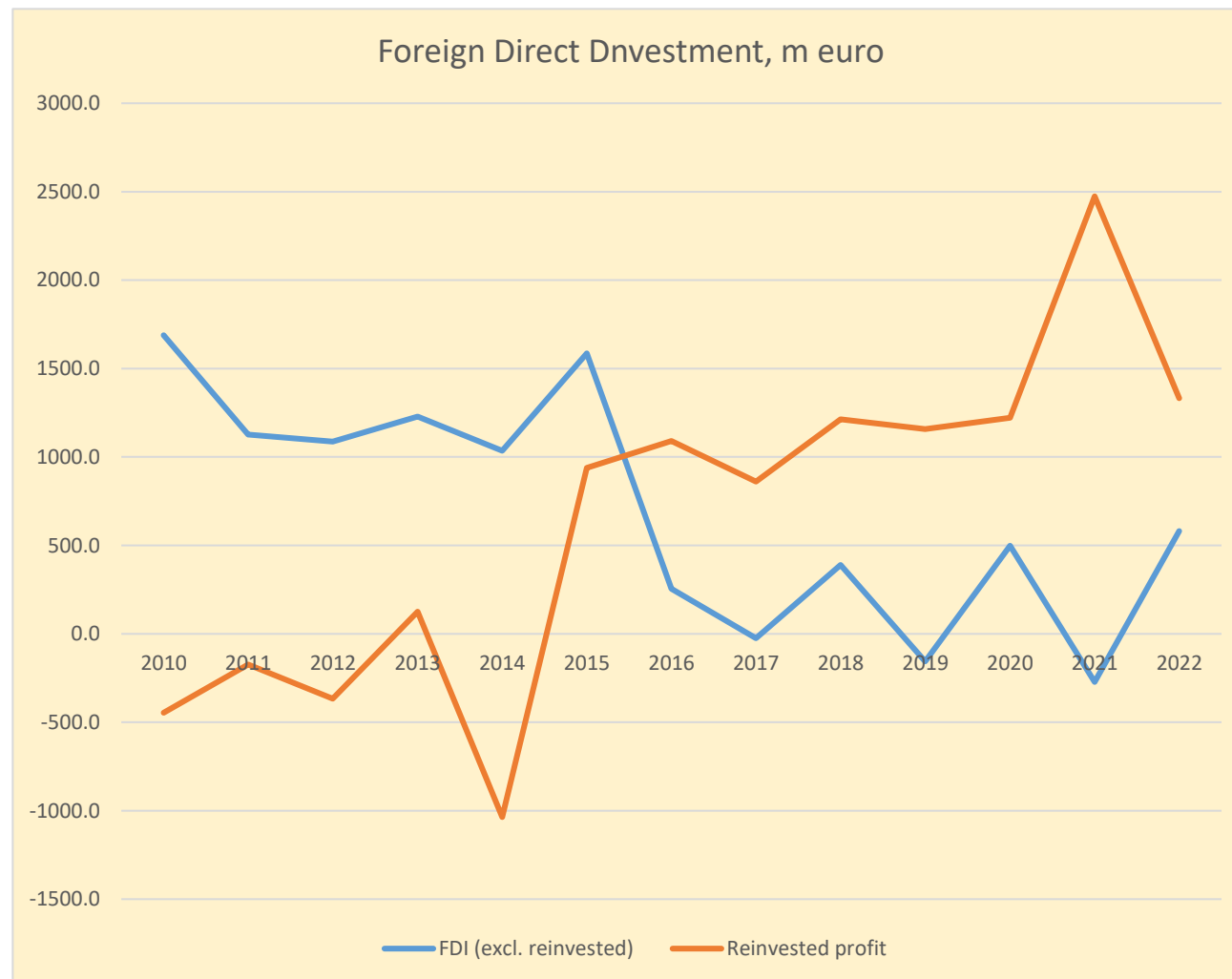
Реинвестирана печалба

Фиг. 8: Поток на входящи ПЧИ по видове, млн. евро

Какво става с ПЧИ?

- ❑ Устойчив спад на входящите ПЧИ
- ❑ Противоположни тенденции в новите инвестиции и реинвестираната печалба
- ❑ Реинвестираните печалби надхвърлят новите ПЧИ

ПЧИ в секторите

Фиг. 9: Размер на преките чуждестранни инвестиции в България, по икономически отрасли, 2023 г., млн. евро

Таблица 1: Производителност на труда на чуждестранно контролираните компании по сектори, 2021 г. , хил. евро

Източник: Евростат, Чуждестранно контролирани предприятия,

Сектори	ЕС	България
Индустрия, общо	85.17	17.33
Минна промишленост	100.88	53.53
Текстилна промишленост	36.42	7.59
Хартиена промишленост	58.2	14.1
Металообработваща промишленост	62.2	17.70
НИРД	84.17	32.45
Електропроизводство	71.85	17.98

Разходи за придобиване на ДМА	2023				2024	
	I тримесечие	II тримесечие	III тримесечие	IV тримесечие	I тримесечие	II тримесечие
Общо	5383032	6645824	6742444	10172595	5586691	6996847
Селско, горско и рибно стопанство	308873	365229	383914	398052	351858	405221
Индустрия (с изкл. на строителството)	1649771	1873370	1809504	2329961	1671190	1649948
Строителство	343252	306120	435354	456197	291564	425866
Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство	1290053	1839149	1723597	1980602	1249937	1744615
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	258722	228665	195463	567196	186330	177639
Финансови и застрахователни дейности	104977	156651	135375	126299	103781	128299
Операции с недвижими имоти	504726	580153	644868	670594	587255	872052
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	436080	579565	475590	476542	507186	664622
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	405809	639028	889080	3009743	593600	875356
Култура, спорт и развлечения, ремонт на домакински вещи и други дейности	80769	77894	49699	157409	43990	53229

ИЗНОСЪТ

- Намалява износа
- Расте външно-търговския дефицит
- -5 067.2 2023 -6 724.1 2024 Окт.
- Спад с 3.5% към ЕС
- Стабилизиране с трети страни

Прогнозите

2025 растеж по-нисък от 2024

Инфлацията намалява бавно, но е възможно и по-бързо ?

Downside risks: more internal than external

- Цените на енергията се очаква да намаляват макар и неустойчиво; Цените на производител в Селското стопанство се покачват по-слабо от очакваното с 0.9% към Q 4/2022
- Не се очакват шокове от страна на търсенето, по-скоро от предлагането
- Очакваната инфлация в България – от 9.4% до 8.8% в различните прогнози

Upside risks: The trend could be easily interrupted

- Нестабилност на международните пазари
- Неразумна фискална политика
- Вътрешни пазарни деформации
- ЕЦБ
- **Прегряването на пазара на труда движи инфлацията нагоре**

Причините за инфлацията се променят

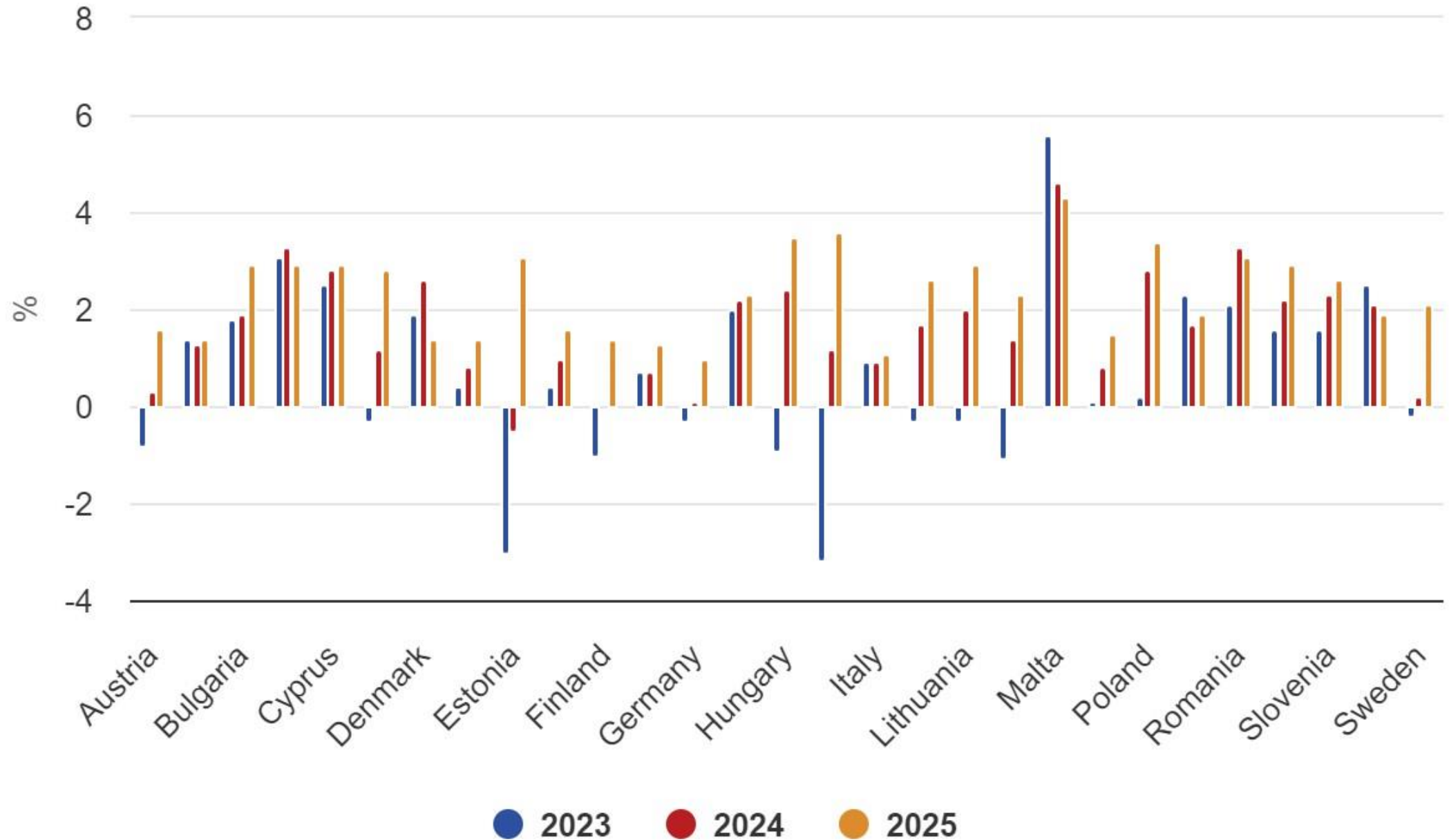
- Все повече вътрешни фактори
- Фискалната политика
- Силно нарастване на разходите за труд (16% на годишна база през 2022; номинална компенсация на един зает 18.4%)
- Кредитния растеж (забавяне на кредита за нефинансовите предприятия 7.9% през март на годишна база, домакинствата по-резистентни към лихвите и променящите се условия на кредитиране, 12.1% при потребителските, 17.8% при жилищните)

Единство на фискална и парична политика в битката срещу инфлацията?

БНБ използва всички инструменти срещу инфлацията:

- **Антицикличен капиталов буфер** от 1% от 1 октомври 2022 до 2% от 1 октомври 2023 г. Очаква се косвен, но слаб ефект върху кредитната АКТИВНОСТ (няма ефект върху домакинствата, като основен двигател на кредитния растеж)
- **ЗМР**: Повишаване на процента от 5 на 10% по привлечените средства от нерезиденти от 1 юни, а от 1 юли за средствата от резиденти и нерезиденти от 10 на 12%. Възможни са още повишения според симулациите на БНБ. Колко ликвидност трябва да се изтегли за да се намали кредитния растеж?
- **Лихвен процент върху свръхрезервите**
- **Други инструменти**: надзорни, макропруденциални и административни мерки
- **Паричната политика на ЕЦБ** бавно се пренася върху българската банкова СИСТЕМА (поради високата ликвидност в банковата система, растежа на депозитите заради доходите, конкуренцията, оценката на рисковата премия и апетита за риск на системата)

Economic Forecast - Spring 2024

Във фискална криза ли сме?

- В края на април дефицитът 1.1 млрд лв.
- Нарастване на приходите с 11.5%, а разходите с 23.8%
- Неефективност на публичните разходи
- Свиване на публичните инвестиции
- Удължаването на фискалните политики от 2022 г. е невъзможно при ангажимент за 3% дефицит към БВП

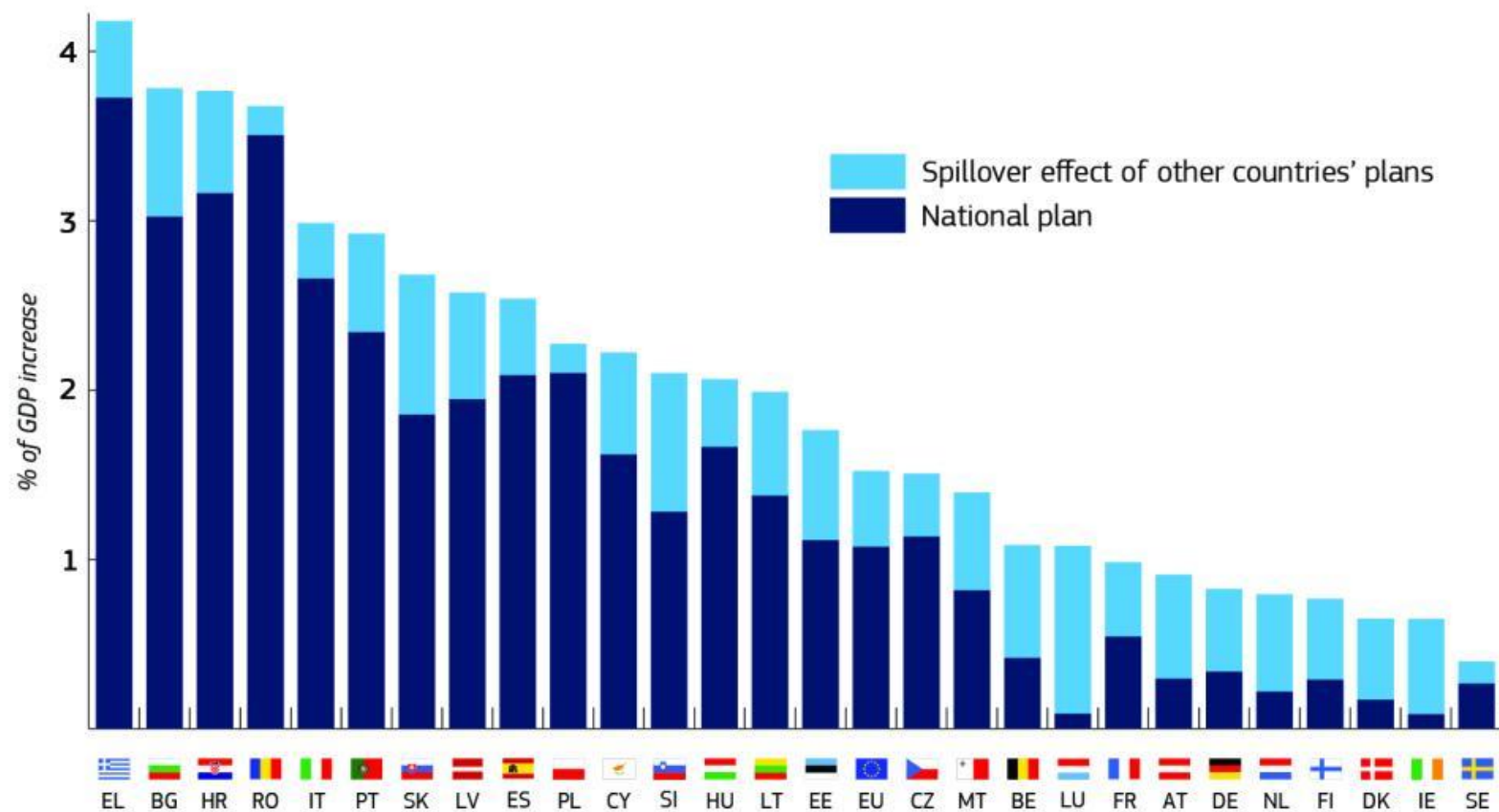
Неизбежно е да се провежда фискална консолидация, но без да пострада растежа?

Възможно ли е постигането на 3% дефицит?

ДА

- Възможност за подобряване на приходите в бюджета (по-лесно постижимо при политическа стабилност)
- Възможност за намаляване на обхвата на някои от социалните мерки от 2022 г.: инфлацията намалява, доходите на домакинствата изпреварват разходите, (Q1 доходите на човек растат с 19.3% в сравнение с Q1 2022; а разходите с 18.0%); растежът на доходите изпреварва инфлацията и продуктивността; 18.3% спрямо 0.8%
- Намаляване на бюджетните разходи: за енергийна подкрепа (предвижда се 0.8% от БВП) и прилагане на по-таргетиран подход или премахване по-рано от предвиденото през 2024 г. (по-тясно обвързване със заетостта)
- Свиване на публичните инвестиции
- Забавяне на зеления преход и свързаните с него инвестиции

Нереалистични очаквания за влиянието на НПВУ върху растежа (9.23% растеж на БВП за България)?

Предизвикателствата: The “Black Swan” is “Green”

- Преувеличаване на ефекта от ПВУ върху декарбонизацията и върху растежа
- Държавния сектор и държавните предприятия са основния проблем
- Зелените инвестиции са частни
- Изоставане на технологиите-малко алтернативи за зелени проекти създават риск за балони

Благодаря за вниманието